

وَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَ قَوْمِهِ إِنِّي بَرَاءٌ مِمَّا
 تَعْبُدُونَ (26) إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ (27)
 وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ (28)
 بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءِ وَ آبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَ
 رَسُولٌ مُّبِينٌ (29) وَ لَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا
 سِحْرٌ وَ إِنَّا بِهِ كَافِرُونَ (30) وَ قَالُوا لَوْ لَا نُزِّلَ هَذَا
 الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ (31) أَ هُمْ
 يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ
 فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ رَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ
 دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَ رَحْمَةُ
 رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ (32) وَ لَوْ لَا أَن يَكُونَ
 النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ

لَبِئْسَ مَا يَشْكُرُونَ
لَبِئْسَ مَا يَشْكُرُونَ سُقْفًا مِنْ فِضَّةٍ وَ مَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ

(33) وَ لَبِئْسَ مَا يَشْكُرُونَ أَبْوَابًا وَ سُورًا عَلَيْهَا يَتَكَبَّرُونَ (34)

وَ زُخْرُفًا وَ إِنْ كُلُّ ذَلِكُ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ

الْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ (35)

Behold! Abraham said to his father and his people: "I do indeed clear myself of what ye worship: "(I worship) only Him who made me, and He will certainly guide me." And he left it as a word to endure among those who came after him, that they may turn back (to Allah). Yea, I have given the good things of this life to these (men) and their fathers, until the truth has come to them, and a messenger making things clear. But when the truth came to them, they said: "This is sorcery, and we do reject it." Also, they say: "Why is not this Quran sent down to some leading man in either of the two (chief) cities?" Is it they who would portion out the mercy of thy Lord? It is We who portion out between them their livelihood in the life of this world: and We raise some of them above others in ranks, so that some may command work from others. But the mercy of thy Lord is better than the (wealth) which they amass. And were it not that (all) men might become of one community We would provide, for everyone that blasphemes against the Most Gracious, silver roofs for their houses and (silver) stair-ways on which to go up and (silver) doors to their houses, and thrones (of silver) on which they could recline, and also adornments of gold. But all this was nothing but

~~~~~  
 enjoyment of the present life: the hereafter, in the sight of thy Lord is for the righteous.

یاد کرو وہ وقت جب ابراہیمؑ نے اپنے باپ اور اپنی قوم سے کہا تھا کہ "تم جن کی بندگی کرتے ہو میرا ان سے کوئی تعلق نہیں۔ میرا تعلق صرف اُس سے ہے جس نے مجھے پیدا کیا، وہی میری رہنمائی کرے گا۔" اور ابراہیمؑ یہی کلمہ اپنے پیچھے اپنی اولاد میں چھوڑ گیا تاکہ وہ اس کی طرف رجوع کریں۔ اس کے باوجود جب یہ لوگ دوسروں کی بندگی کرنے لگے تو میں نے ان کو مٹا نہیں دیا بلکہ میں انہیں اور ان کے باپ دادا کو متاع حیات دیتا رہا یہاں تک کہ ان کے پاس حق، اور کھول کھول کر بیان کرنے والا رسول آگیا۔ مگر جب وہ حق ان کے پاس آیا تو انہوں نے کہہ دیا کہ یہ تو جادو ہے اور ہم اس کو ماننے سے انکار کرتے ہیں۔ کہتے ہیں، یہ قرآن دونوں شہروں کے بڑے آدمیوں میں سے کسی پر کیوں نہ نازل کیا گیا؟ کیا تیرے رب کی رحمت یہ لوگ تقسیم کرتے ہیں؟ دنیا کی زندگی میں ان کی گزر بسر کے ذرائع تو ہم نے ان کے درمیان تقسیم کیے ہیں، اور ان میں سے کچھ لوگوں کو کچھ دوسرے لوگوں پر ہم نے بدرجہا فوقیت دی ہے تاکہ یہ ایک دوسرے سے خدمت لیں اور تیرے رب کی رحمت (یعنی نبوت) اُس دولت

سے زیادہ قیمتی ہے جو (ان کے رئیس) سمیٹ رہے ہیں۔ اگر یہ اندیشہ نہ ہوتا کہ  
 سارے لوگ ایک ہی طریقے کے ہو جائیں گے تو ہم خدائے رحمان سے کفر  
 کرنے والوں کے گھروں کی چھتیں، اور ان کی سیڑھیاں جن سے وہ اپنے بالا  
 خانوں پر چڑھتے ہیں، اور ان کے دروازے اور ان کے تخت جن پر وہ تکیے لگا کر  
 بیٹھتے ہیں، سب چاندی اور سونے کے بنا دیتے۔ یہ تو محض حیات دنیا کی متاع  
 ہے، اور آخرت تیرے رب کے ہاں صرف متقین کے لیے ہے۔

याद करो वह वक्त जब इबराहीम ने अपने बाप और अपनी क्रौम से  
 कहा था कि “तुम जिनकी बन्दगी करते हो मेरा उनसे कोई ताल्लुक  
 नहीं । मेरा ताल्लुक सिर्फ उससे है जिसने मुझे पैदा किया, वही मेरी  
 रहनुमाई करेगा ।” और इबराहीम यही कलिमा अपने पीछे अपनी  
 औलाद में छोड़ गया ताकि वे उसकी तरफ रुजू करें । (इसके बावजूद  
 जब ये लोग दूसरों की बन्दगी करने लगे तो मैंने इनको मिटा नहीं  
 दिया) बल्कि मैं इन्हें और इनके बाप-दादा को माताए-हयात देता रहा  
 यहाँ तक कि इनके पास हक़, और खोल-खोलकर बयान करनेवाला  
 रसूल आ गया । मगर जब वह हक़ इनके पास आया तो इन्होंने कह  
 दिया कि यह तो जादू है और हम इसको मानने से इनकार करते हैं ।  
 कहते हैं, यह कुरआन दोनों शहरों के बड़े आदमियों में से किसी पर  
 क्यों न नाज़िल किया गया? क्या तेरे रब की रहमत ये लोग तकसीम  
 करते हैं? दुनिया की ज़िन्दगी में इनकी गुज़र-बसर के ज़रीए तो हमने

~~~~~

इनके दरमियान तकसीम किए हैं, और इनमें से कुछ लोगों को कुछ दूसरे लोगों पर हमने बदर्जहा फौकियत दी है ताकि ये एक-दूसरे से खिदमत लें | और तेरे रब की रहमत (यानी नुबूत) उस दौलत से ज़्यादा कीमती है जो (इनके रईस) समेट रहे हैं | अगर यह अंदेशा न होता कि सारे लोग एक ही तरीके के हो जाएँगे तो हम खुदाए-रहमान से कुफ़र करनेवालों के घरों की छतें, और उनकी सीढ़ियों जिनसे वे अपने बालाखानों पर चढ़ते हैं, और उनके दरवाज़े और उनके तख़्त जिनपर वे तकिए लगाकर बैठते हैं, सब चाँदी और सोने के बना देते | यह तो महज़ हयाते-दुनिया की मताअ है, और आखिरत तेरे रब के हाँ सिर्फ़ मुत्तकीन के लिए है |